

روزی حلالم آرزوست ...

جواد محدثی

رهنما ۱۰۱

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنمای ۱۰۱ (روزی حلالم آرزوست)

نویسنده:

جواد محدثی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رهنمای ۱۰۱ (روزی حلالم آرزوست)

مشخصات کتاب

سرشناسه : محدثی، جواد، ۱۳۳۱ -

Mohadesi، Javad

عنوان و نام پدیدآور : روزی حلالم آرزوست .../جواد محدثی ؛ تهیه و تنظیم اداره پاسخ گویی به سوالات دینی آستان قدس رضوی ؛ ویراستار سیدحمید حیدری ثانی.

مشخصات نشر : مشهد: آستان قدس رضوی، شرکت به نشر، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۶۸ ص.: مصور (رنگی).؛ ۱۱×۱۷س م.

فروست : به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)؛ ۲۱۹۶ .رهنما ۱۰۱.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۰۲-۲۷۰۱-۵:

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع : رزق و روزی -- جنبه های قرآنی

موضوع : Divine sustenance (Islam) -- Qur'anic teaching

موضوع : حلال و حرام

موضوع : *Forbiddance and permission

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. اداره پاسخگویی به سئوالات دینی و اطلاع رسانی

شناسه افزوده : شرکت به نشر(انتشارات آستان قدس رضوی)

شناسه افزوده : Behnashr Company(Astan Quds Razavi Publications)

رده بندی کنگره : BP۲۱۹/۲/م۳ر۹ ۱۳۹۶

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۲

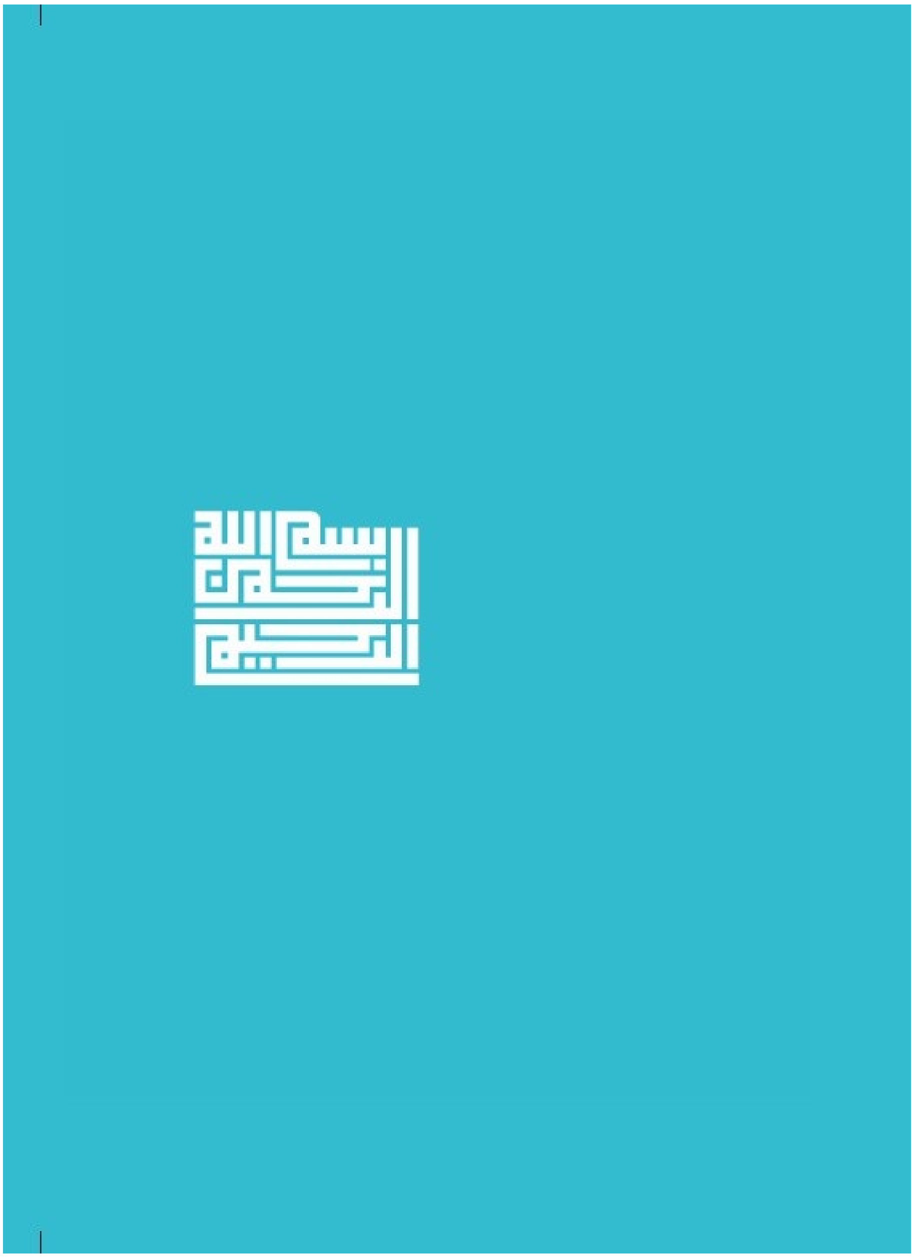
شماره کتابشناسی ملی : ۴۷۲۴۰۷۲

جواد محدثی

ص:۱

اشاره

تصویر

ص:۲

تصویر

راه آفتاب
سیرهٔ او احسان فراوان بود. امام به تنگ‌دستان، در نهان صدقه می‌داد و این کار را بیشتر در شب‌های تاریک به انجام می‌رساند، تا احسانش، شرمندگیِ نیازمند را در پِی نداشته باشد.
علی بن عیسی اربلی، کشف الغمه، ج۲، ص۳۱۶.

ص:۳

تصویر

تصویر

ص:۶

روزی حلالم آرزوست...

دریچه

در این نوشتار، در فرصتی اندک، به دنبال پاسخ به این پرسش هاییم:

۱. رزق چیست؟

۲. روزی حلال چیست و از چه راه هایی به آن دست می یابیم؟

۳. دیدگاه اسلام دربارهٔ تأمین معاش چیست؟

۴. چه کنیم تا روزی مان افزون شود؟

۵. آسیب درآمدهای حرام به زندگی ما چیست؟

۶. آثار روزی حلال چیست؟

ص:۷

تصوير

درآمد

اشاره

یکی از نام های خداونـد رزاق است؛ یعنی روزی دهنـده. رزق و روزی، سـهم و بهرهٔ ما از مواهب طبیعی و آفریده ها و نعمت هـای الهی است که در زنـدگی، از آغـاز تولـد تا پایان عمر از آن ها اسـتفاده می کنیم. خداونـد روزی رسان بنـدگان خویش است؛ ولی این روزی را به مقدار تلاشـشان به آنان می دهد. اگر بعضی ها وسعت رزق دارند یا برخی در تنگنای معیشتی قرار می گیرنـد و زنـدگی شان به سـختی می گـذرد، قسـمتی از این وضـعیت نتیجـهٔ چگونگی تلاشـشان برای تأمین معاش است و چگونگی به کارگیری فکر، توان، اسـتعدادهای جسـمی و فکری شان. البته بخشـی هم تقـدیر و تـدبیر الهی است. گاه خداوند متعال صـلاح برخی را در آن می دانـد که نعمت چنـدانی نداشـته باشـند تا به گناه و فساد و طغیان کشـیده نشوند. البته عوامل ناپیدای دیگری هم وجود دارد که از فکر ما بیرون است.

پنجره

وظیفهٔ ما، کوشش برای تأمین معاش خود و خانواده مان است.

این کار ازنظر متون دینی، بسیار ارزشمند و مقدس است و نوعی جهاد به شمار می رود؛ البته به شرط اینکه کاری مشروع و مجاز باشد و از راه های کسب درآمد حلال و خداپسند و قانونی و شرافتمندانه رفته باشیم.

ازاین رو در بحث دربارهٔ روزی، روزی حلال و روزی حرام و حرام خواری و حلال خواری مطرح است. چنین نیست که مجاز باشیم به هر کاری دست بزنیم تا ثروتی به چنگ آوریم. هر نوع درآمدی حلال نیست و نمی توانیم از آن استفاده کنیم. بی شک بعضی راه های ثروت اندوزی حرام است. حرام خواری، هم در دنیا پیامدهایی ناگوار دارد و هم در آخرت. حرام خواری مؤاخذه و عذاب اخروی را در پی دارد. از خداوند باید روزی حلال بطلبیم و در این راه بکوشیم.

در این جزوهٔ مختصر، با واکاوی رهنمودهای پیشوایان دینی، به ابعاد مختلف این مسئله پرداخته ایم. امیدواریم برای شما خوانندگان، سودمند و راهگشا باشد.

ص:۱۰

فصل اول: تلاش برای تأمین معاش

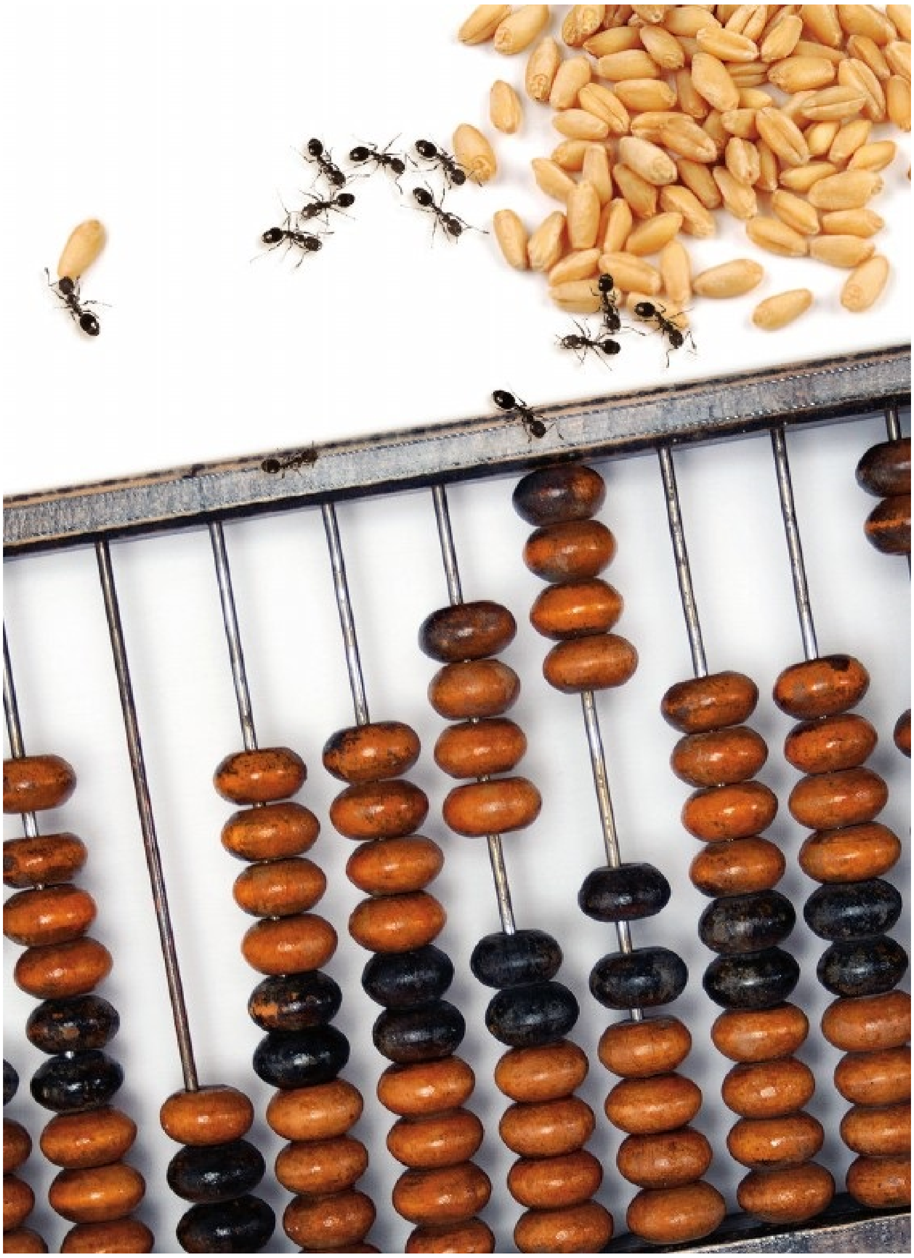
اشاره

تصویر

ص:۱۱

تصویر

ص:۱۲

دنیا در نگاه اسلام، ابزار است نه هدف. به خلاف آنان که دین را برای آخرت می دانند، نه دنیا و به خلاف آنان که اسلام را آیینی می پندارند که با معاش مردم بیگانه است و فقط برای آبادکردن خانۀ آخرت مردم آمده است، دین خدا برای تأمین دین و دنیای بندگان خداست. در دعایی قرآنی آمده است:

«رَبَّنا آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنا عَذابَ النّار»(۱)

پروردگارا، به ما در دنیا نیکی و در آخرت هم نیکی عطا کن و ما را از عذاب و آتش جهنم نگه دار.

پیامبر خدا می فرماید:

الْکَادُّ عَلَی عِیَالِهِ کَالْمُجَاهِدِ فِی سَبِیلِ اللَّه.(۲)

تلاش کننده برای تأمین زندگی خانواده اش، مانند جهادکننده در راه خداست.

۱- . بقره، ۲۰۱.

۲- . بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص۱۳.

دلیل این سخن روشن است: زندگی شرافتمندانه در سایهٔ توانگری و تلاش ممکن است. آنان که به فقر و فلاکت دچارند، چه بسا در پی دزدی و دست درازی به مال دیگران بروند و دچار گناه شوند؛ اما کسانی که می کوشند از دسترنج خویش زندگی خود را بگذرانند و محتاج این و آن نباشند، عزیز و سربلندند.

هرکه نان عمل خویش بخورد *** منت حاتم طائی نبرد

پنجره

کسی به نام ابن ابی یعفور به امام صادق گفت: «ما دنیا را دوست داریم.» امام پرسید: «دنیا را برای چه می خواهی؟» گفت: «تا با آن ازدواج کنم؛ به سفر حج بروم؛ برای خانواده ام خرج کنم؛ به دوستان و برادرانم نیکی کنم و صدقه بدهم.» امام فرمود: «این از دنیا نیست؛ این از آخرت است.»(1)

در این نگاه، دنیایی که وسیلهٔ نیکی به دیگران باشد و در رفع نیازهای خود و خانواده صرف شود و تلاشی که برای تأمین معاش باشد، دنیا نیست؛ بلکه آخرت است. چنین کاری دنیاطلبی به شمار نمی رود؛ بلکه آخرت طلبی است؛ البته به شرط اینکه از راه حلال باشد و در راه حلال صرف شود.

۱- . بحار الانوار، ج ۷۰، ص۱۰۶.

شهیدمطهری در کتاب سیری در نهج البلاغه در بحث مفید و جامعش دربارهٔ دنیا و دنیاپرستی، دنیا را به دنیای خوب و بد تقسیم می کند. او با استناد به نهج البلاغه چنین می نویسد:

مردم در دنیا ازنظر عمل و هدف دو گونه اند: یکی تنها برای دنیا کار می کند و هدفی ماورای امور مادی ندارد. سرگرمی به امور مادی و دنیوی او را از توجه به آخرت باز داشته است؛ چون غیر از دنیا چیزی نمی فهمد و نمی شناسد. همواره نگران آیندهٔ بازماندگان است که چگونه وضع آنان را برای بعد از خودش تأمین کند؛ اما هرگز نگران روزهای سختی که خود در پیش دارد، نیست. یک نفر دیگر آخرت را هدف قرار می دهد. تمام کارهایش برای آن هدف است؛ اما دنیا خودبه خود به او روی می آورد. نتیجه این است که بهرهٔ دنیا و آخرت را توأماً احراز می کند و مالک هر دو خانه می گردد. چنین کسی صبح می کند، درحالی که آبرومند نزد پروردگار است و هرچه از خدا بخواهد، به او اعطا می کند.(1)

در توصیه های لقمان به فرزندش آمده است: «فرزندم، در دنیا آن گونه وارد نشو که به آخرت تو زیان برساند و دنیا را همچنان ترک نکن که سربار مردم باشی.»(2) در سخنان امام کاظم نیز چنین می خوانیم:

برای خودتان بهره ای از دنیا قرار دهید، به این صورت که آنچه

ص:۱۵

۱- . مرتضی مطهری، سیری در نهج البلاغه، ص۳۰۹.

۲- . بحار الانوار، ج ۷۰، ص۱۲۴.

دلتان می خواهد، از راه حلال تأمین کنید، به شرط اینکه به مروّت شما لطمه نزند و اسراف نباشد و با چنین بهره وری از حلالِ دنیا، بر دین داری خویش نیرو و توان یابید.

نیز در روایات آمده است:

لَیْسَ مِنَّا مَنْ تَرَکَ دُنْیاهُ لِآخِرَتِهِ وَ لَا آخِرَتَهُ لِدُنْیاهُ.(۱)

کسی که دنیایش را برای دینش ترک کند یا دینش را برای دنیایش، از ما نیست.

همان گونه که تنبلی و سستی و بیکاری و بی حالی ناپسند است، حرص و آز و افزون خواهی و دنیازدگی هم ناپسند است. دراین میان راه میانه آن است که انسان تلاشی مقدس و خداپسندانه برای تأمین زندگی خود بکند؛ کار را عار نداند و دنیا را ابزاری برای آبادی آخرت سازد تا هم خود بهره ببرد و هم به دیگران بهره رساند.

خلاصه

کوشش برای تأمین زندگی و کار صحیح و مشروع برای کسب روزی حلال عبادت است. خداوند چنین کسانی را دوست دارد و به آنان پاداش می دهد.

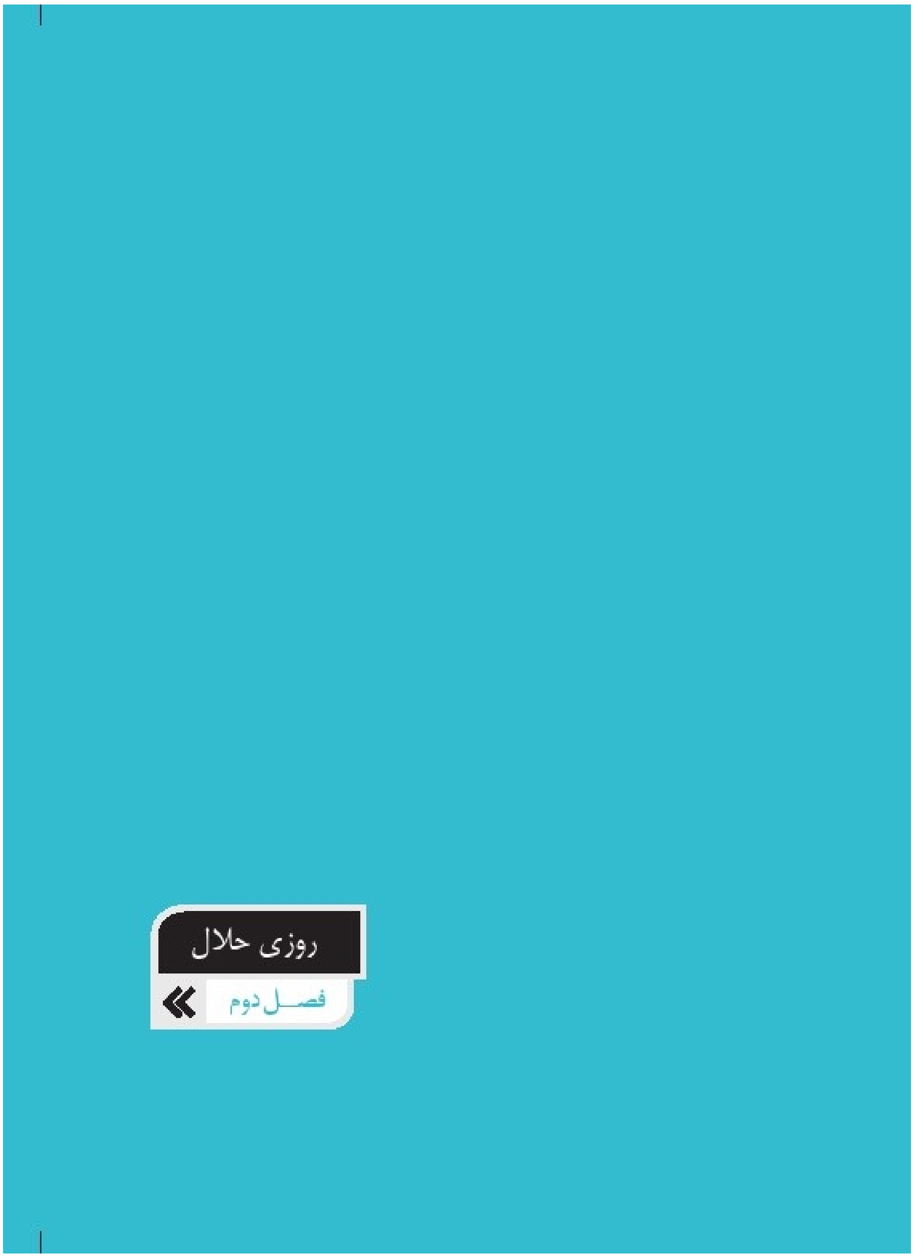
ص:۱۶

۱- . بحار الانوار، ج۷۵، ص۳۲۱.

فصل دوم: روزی حلال

اشاره

تصویر

ص:۱۷

تصویر

ص:۱۸

مهم ترین اصل درآمد و روزی، حلال و طیب بودن آن است.(۱) خداوند در قرآن بارها با تعبیر «طَیِّباتِ ما رَزَقْناکُم» بر پاکیزه و حلال بودن رزق الهی تأکید کرده و آنچه روزی بندگانش قرار داده، طیب شمرده(۲) و فرموده است:

«یا أَیُّهَا النَّاسُ کُلُوا مِمَّا فِی الْأَرْضِ حَلالاً طَیِّباً وَ لا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّیْطانِ»(۳)

ای مردم، از آنچه در زمین است، حلال و پاکیزه را بخورید و از گام های شیطان پیروی نکنید.

آیهٔ شریفه این را می رساند که رهاکردن روزی حلال خدا و رفتن در پی محرمات و درآمدهای نامشروع و کسب های حرام، دنباله روی از شیطان است.

ص:۱۹

۱- . «کُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلالاً طَیِّباً» (انفال، ۶۹).

۲- . ازجمله در این آیات: مائده، ۸۸؛ نحل، ۱۱۴؛ بقره، ۵۷و۱۷۲؛ مائده، ۴؛ اعراف، ۱۶۰؛ اسراء، ۷۰؛ جاثیه، ۱۶؛ طه، ۸۱.

۳- . بقره، ۱۶۸.

پنجره

روزی وقتی حلال خواهد بود که انسان هم به حلال بودن و حرام بودن توجه کند؛ هم در پی کسب درآمد حلال باشد؛ هم درآمدهای حرام را بشناسد و از آن ها بپرهیزد.

لازمهٔ این کار، آشنایی با فقه و احکام شرع و دانستن حکم خدا دربارهٔ کسب وکار است. ازاین رو در روایاتی تأکید شده است مسلمان باید پیش از پرداختن به دادوستد که یکی از راه های کسب روزی است، فقه حرام و حلال را بدانند تا تجارت و درآمدش حرام نباشد و به حرام نیفتد. حضرت علی بارها به بازرگانان و کاسبان توصیه می فرمود:

یَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ، الْفِقْهَ ثُمَ الْمَتْجَرَ، الْفِقْهَ ثُمَ الْمَتْجَرَ، الْفِقْهَ ثُمَ الْمَتْجَر.(۱)

ای جماعت کسبه و تجار، اول فقه، بعد تجارت؛ اول فقه، بعد تجارت؛ اول فقه، بعد تجارت.

پنجره

طلب روزی حلال، در روایات پرشماری، عبادت به شمار آمده است. این البته کاری دشوار ولی باارزش است؛ به خصوص در این زمان که شیوه هایی نو برای پول درآوردن ایجاد شده

۱- . میزان الحکمه، حدیث۲۰۳۴.

است. این راه های جدید گاه با حرام درآمیخته است و پرهیز از آن، تقوا و خداترسی می طلبد؛ چون که وسوسهٔ پول دارشدن آدمی را رها نمی کند و گاهی می لغزاند.

پیامبر خدا می فرماید:

الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْءاً أَفْضَلُهَا طَلَبُ الْحَلَالِ.(۱)

عبادت هفتاد بخش است و برترین آن طلب حلال است.

امام کاظم در حدیثی می فرماید: «هرکس روزی را از راه حلال طلب کند تا به خود و خانواده اش رسیدگی کند، همچون کسی است که در راه خدا جهاد کرده است.»(۲) نیز شخصی به نام محمدبن هارون می گوید: «به امام هادی عرض کردم از پدران بزرگوار شما روایت شده است: 'روزگاری بر مردم خواهد آمد که هیچ چیز کمیاب تر از برادر همدم و یک درهم حلال نخواهد بود.' » حضرت فرمود : «آری، البته آنچه کمیاب است، یافت می شود؛ ولی تو در زمانی هستی که هیچ چیز دشوارتر از یک درهم حلال نیست یا یک برادر دینی خالص و خدایی یافت نمی شود.»(۳)

محمدبن منکدر می گوید: نیم روزی گرم در باغستان های اطراف مدینه، امام باقر را دیدم که در مزرعهٔ خود، کنار نهر کار می کرد و عرق می ریخت؛ درحالی که غلامانش هم همراهش بودند. پیش خود

۱- . ثواب الاعمال و عقابها، ص۳۸۵؛ بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص۷.

۲- . بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص۷.

۳- . بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۰.

گفتم فرصت مناسبی است تا او را نصیحت کنم که چرا با این سن وسال، در هوای گرم دنبال دنیاست. پیش رفتم و به او گفتم خدا خیرت دهد، شما که از بزرگان و پیران قریشی؛ بااین حال به دنبال دنیا هستی؟! اگر عزرائیل در همین حال به سراغت آید، چه می کنی؟» حضرت فرمود: «اگر عزرائیل در همین حال برای گرفتن جانم بیاید، به خدا قسم که مرگ در این حالت برایم مطلوب است؛ چون درحال عبادت خدا هستم؛ کار می کنم تا زندگی خود را تأمین کنم و به تو و امثال تو محتاج نباشم. وقتی باید بترسم و نگران باشم که درحال انجام گناهی از گناهان خدا، مرگ به سراغم آید.» به حضرت گفتم: «رحمت خدا بر تو باد. می خواستم تو را موعظه کنم؛ تو مرا موعظه کردی.»(۱)

این حدیث نمونه ای از سیرهٔ بزرگان دین را بازگو می کند. از این حدیث درمی یابیم که اولاً کار عار نیست؛ ثانیاً کار برای تأمین معاش و کسب روزی حلال، طاعت خدا و عبادت به شمار می آید و کارگران و زحمت کشان، عزیزان خدایند. نیز در حدیث آمده است:

مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ حَلَالًا فُتِحَ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّهِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاء.(۲)

هرکس از دسترنج حلال خویش بخورد، خداوند درهای بهشت را به رویش می گشاید تا از هرکدام که خواست، وارد بهشت شود.

۱- . بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۹.

۲- . بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۰.

از سلمان فارسی پرسیدند: «چه کاری برتر است؟» گفت: «ایمان به خدا و به دست آوردن نان حلال.»(۱)

خلاصه

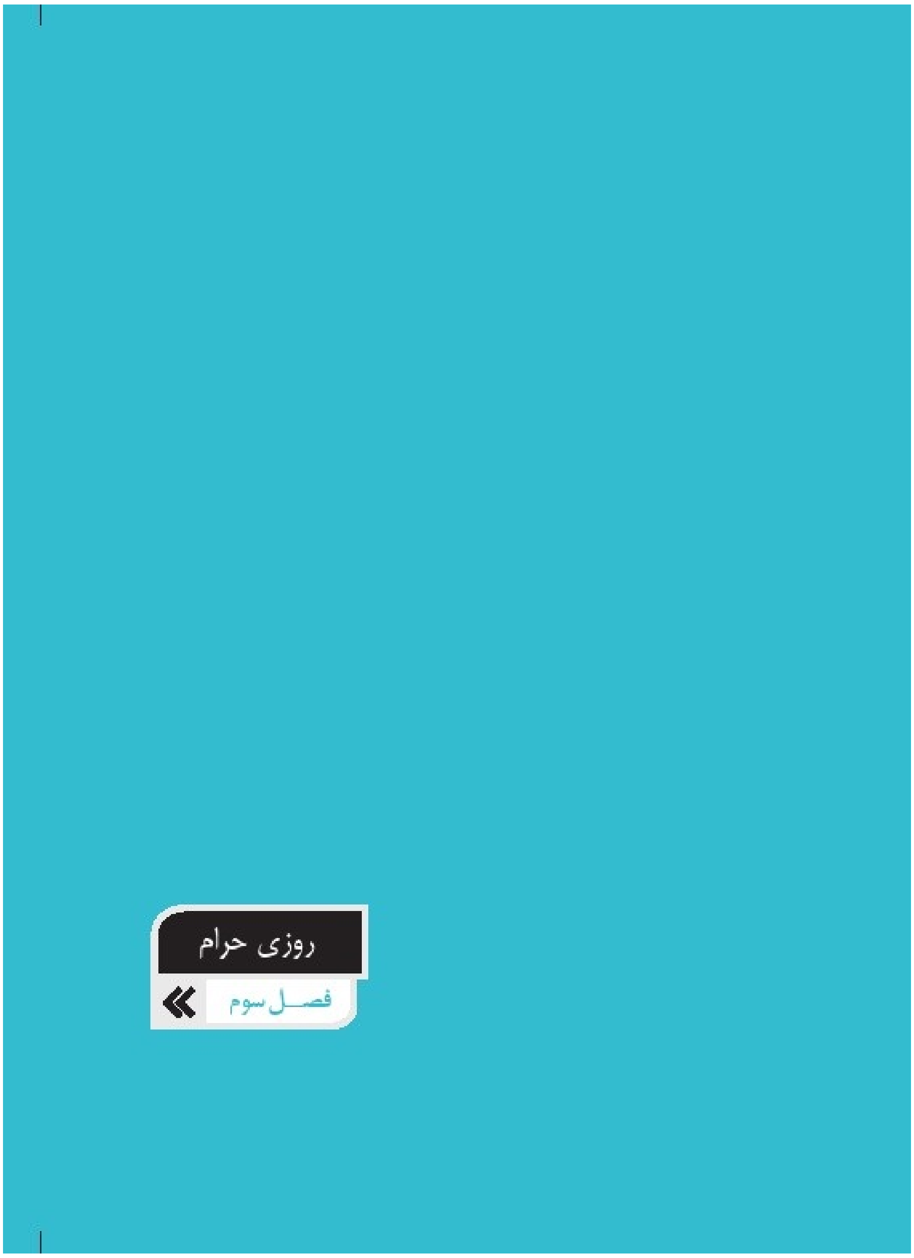
به دست آوردن روزی حلال، هم واجب است و هم عبادت به شمار می رود. تلاش در این راه موجب رضای خداوند است و کار برای روزی حلال همچون جهاد در راه خداست.

۱- . بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص۱۷.

فصل سوم: روزی حرام

اشاره

تصویر

ص:۲۵

تصویر

ص:۲۶

آنچه خداوند برای استفادهٔ بشر آفریده است، پاکیزه است. نیز آنچه برای انسان می پسندد، این است که از راه حلال و صحیح باشـد و به حرام در نیامیزد؛ چون خوردن مال حرام و لقمهٔ حرام و درآمدهای نامشـروع، دنیا و آخرت انسان را تباه می سازد و آثار سوء آن در زندگی خود انسان و نسل و فرزندان او باقی می ماند. در قرآن می خوانیم:

«أَحَلَّ اللَّهُ الْبَیْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبا»(۱)

خداوند دادوستد را حلال و ربا را حرام کرده است.

تـا وقتی راه حلال و مشروع برای کسب روزی وجود دارد، چرا به سراغ حرام برویم؟ چرا بایـد حلال خـدا را به حرام تبـدیل کنیم؟ خداوند متعال در آیین اسـلام، طیبات را حلال کرده و خبایث را حرام ساخته است.(۲) در آیات قرآن به خوردنی های حلال اشاره شده و بعضی حیوانات و پرندگان هم حرام شمرده شده است.(۳)

ص:۲۷

۱- . بقره، ۲۷۵.
۲- .)یحِلُّ لَهُمُ الطَّیباتِ وَ یحَرِّمُ عَلَیهِمُ الْخَبائِثَ((اعراف، ۱۵۷).
۳- . مائده، ۱و۴و۹۶، حج ۳۰؛ نحل، ۱۱۶.

پنجره

مگر خوردنی های حلال و نوشیدنی های حلال کم است که بعضی سراغ حرام خواری و حرام نوشی می روند؟ این، ناسپاسی در برابر نعمت های خداوند است. مگر لذت و تفریح حلال وجود ندارد که کسانی تنها از راه حرام و گناه دنبال لذت اند؟

در احکام دینی، مجموعه ای از کارها حرام شمرده شده است و خدا انسان را برای آن ها، بازخواست خواهد کرد. آنچه از راه سرقت، کم کاری، کم فروشی، گران فروشی، رشوه، ربا، تقلب، غصب، قاچاق، فروش مواد مخدر، احتکار، فریب، جعل، دروغ و... به دست می آید، از درآمدهای حرام است. مؤمن نباید زندگی خویش را به آن ها بیالاید؛ مال حرام را وارد زندگی خود کند و به همسر و فرزندانش از اموال نامشروع، غذا و لباس و چیزهای دیگر بدهد و بخوراند.

دادوستد و کسب وکار یکی از راه های خوب طلب روزی است؛ ولی همین تجارت درصورت غفلت، به حرام درآمیخته می شود. پیامبر خدا می فرماید:

مَنْ بَاعَ وَ اشْتَرَی فَلْیَجْتَنِبْ خَمْسَ خِصَالٍ وَ إِلَّا فَلَا یَبِیعَنَّ وَ لَا یَشْتَرِیَنَّ الرِّبَا وَ الْحَلْفَ وَ كِتْمَانَ الْعَیْبِ وَ الْمَدْحَ إِذَا بَاعَ وَ الذَّمَّ إِذَا اشْتَرَی.(۱)

ص:۲۸

۱- . الخصال، ج ۱، ص۲۸۶.

هرکس خریدوفروش می کند، از پنج کار بپرهیزد؛ وگرنه وارد دادوستد نشود: ربا، قسم دروغ، پوشاندن عیب در اجناس، تعریف جنس هنگام فروش، بدگویی از جنس هنگام خرید.

این ها گوشه ای از شیوه های ناپسند و نادرست در معاملات است که هم به زیان مشتری است و هم موجب فریب خوردن او می شود. راه ها، روش ها، حقه ها و فریب های دیگری نیز است که دغل بازان به آن رو می آورند. خداوند کم فروشان را با عنوان «مطففین» نکوهش کرده است. سوره ای به همین نام در قرآن هست که می فرماید: «وای بر کم فروشان.» در این سوره، خداوند امت هایی را نکوهش می کند که اهل فساد مالی بودند. در قیامت آنان که زندگی شان از راه حرام بوده و روزی حرام به دست آورده و ثروت های نامشروع برای ورثه بر جای گذاشته اند، دچار حسرت خواهند شد.(1) پیامبر اعظم می فرماید:

مَنْ لَمْ یُبَالِ مِنْ أَیْنَ یَکْتَسِبُ الْمَالَ لَمْ یُبَالِ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ أَیْنَ أَدْخَلَهُ النَّار.(2)

کسی که دربارهٔ درآمدهایش بی مبالات و بی خیال است، خداوند هم بی خیال خواهد بود که او را از هر دری که بخواهد وارد دوزخ کند.

۱- . نهج البلاغه، حکمت۴۲۹.

۲- . بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص۱۳.

بی خیـالی دربـارهٔ اینکـه درآمـد از چـه راهی به دست می آیـد، عـذاب الهی را در پی دارد. بی انصـافی در دادوسـتد، ظلم به مشتری، احتکار اجناس و گران فروشی ازجمله راه های کسب حرام است.

این داسـتان به خوبی بیـانگر بـدی این گونه معاملات است: امـام صـادق غلامی داشت به نـام مصادف. هزار دینار به او داد و فرمود: «آماده شو و برای سـفر تجاری به مصـر برو. عیال و خانواده ام زیاد شده اند و باید بر تلاش معیشتی خود بیفزایم.» غلام اجناسـی تهیه کرد و همراه کاروانی به مصـر رفت. نزدیک مصـر که شدند، باخبر شدند که آن کالا در مصـر نیست. باهم عهد بسـتند که اجناس را گران بفروشند تا سود بیشتری به دست بیاورند. وقتی که تجارت کردند و پول اجناس را گرفتند، به مدینه برگشتند. مصادف خدمت امام رسید و دو کیسهٔ پول تقدیم کرد که در هرکدام هزار دینار بود و گفت: «سرورم یک کیسه که سرمایهٔ ما بود؛ کیسهٔ دیگر سودی است که برده ایم.» حضرت فرمود: «این سود خیلی زیاد است. مگر چه کرده اید؟» وی ماجرا را نقـل کرد که هم قسم شدنـد اجنـاس را به دو برابر قیمت بفروشـند. حضـرت فرمـود: «سـبحان الله، هم قسم می شویـد که در دادوسـتد با گروهی از مسـلمانان، دیناربه دینار [دو برابر] بفروشـید؟!» سپس یکی از دو کیسه را برداشت و فرمود: «این سرمایهٔ مـن که به تـو داده ام و مـا را به این سـود [که از راه بی انصـافی و گران فروشـی به دست آورده ای،] احتیـاجی نیست.» آنگـاه فرمود: «ای مصادف، شمشیرزدن و پیکار در میدان آسان تر از طلب

روزی حلال است.»(۱)

اموال نامشروع و درآمدهای حرام، خیر و برکت ندارد. حرام خواری سبب تباه شدن اعمال می شود و توفیق عبادت را از انسان می گیرد. پیامبر خدا می فرماید:

امت من در دنیا سه گروه انـد: گروه اول آنان که ثروت انـدوزی را دوست ندارنـد و از احتکار به دورند و از دنیا به اندازه ای قناعت می کننـد که زندگی شان بگذرد. آنان در قیامت ایمن و آسوده از غم و اندوه اند. گروه دوم آنان که کسب مال از راه پاک و صحیح را دوست دارند تا به وسیلهٔ آن صلهٔ رحم کنند؛ به دیگران کمک و احسان کنند و به فقرا رسیدگی کنند. آن ها از درآمد حرام می پرهیزنـد و حقوق الهی را که در اموالشان است، ادا می کننـد. با اینان اگر در روز قیامت سخت گیری شود، گرفتار می شوند؛ ولی اگر آسان گرفته و بخشوده شوند، سالم می مانند. گروه سوم آنان اند که دوست دارند از حلال و حرام ثروت بیندوزنـد و حقوق واجب الهی را هم نمی پردازنـد و اگر انفاق هم کننـد، اسراف می کننـد و اگر خرج نکنند، از روی بخل است.(۲)

نیز در حدیث دیگری از آن حضرت آمده است:

ص:۳۱

۱- . میزان الحکمه، حدیث۴۲۹۳، به نقل از فروع کافی.

۲- . بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص۱۷.

الْعِبَادَهُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْل.(۱)

عبادت با حرام خواری، همچون ساختن ساختمان بر روی شن زار [یا بنا بر روی آب] است.

یعنی چنین عبادت هایی باقی نمی ماند و سودی به حال انسان ندارد. مال حرام بی برکت است.

خلاصه

کسب روزی وقتی ارزش دارد که از راه حلال باشد. درآمدهای نامشروع محاسبهٔ الهی را در پی دارد و عبادت های انسان را خراب می کند. مسلمان باید جداً از آمیختن زندگی اش به مال حرام بپرهیزد و به عواقب سوء درآمدهای حرام بیندیشد.

ص:۳۲

۱- . بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص۱۶.

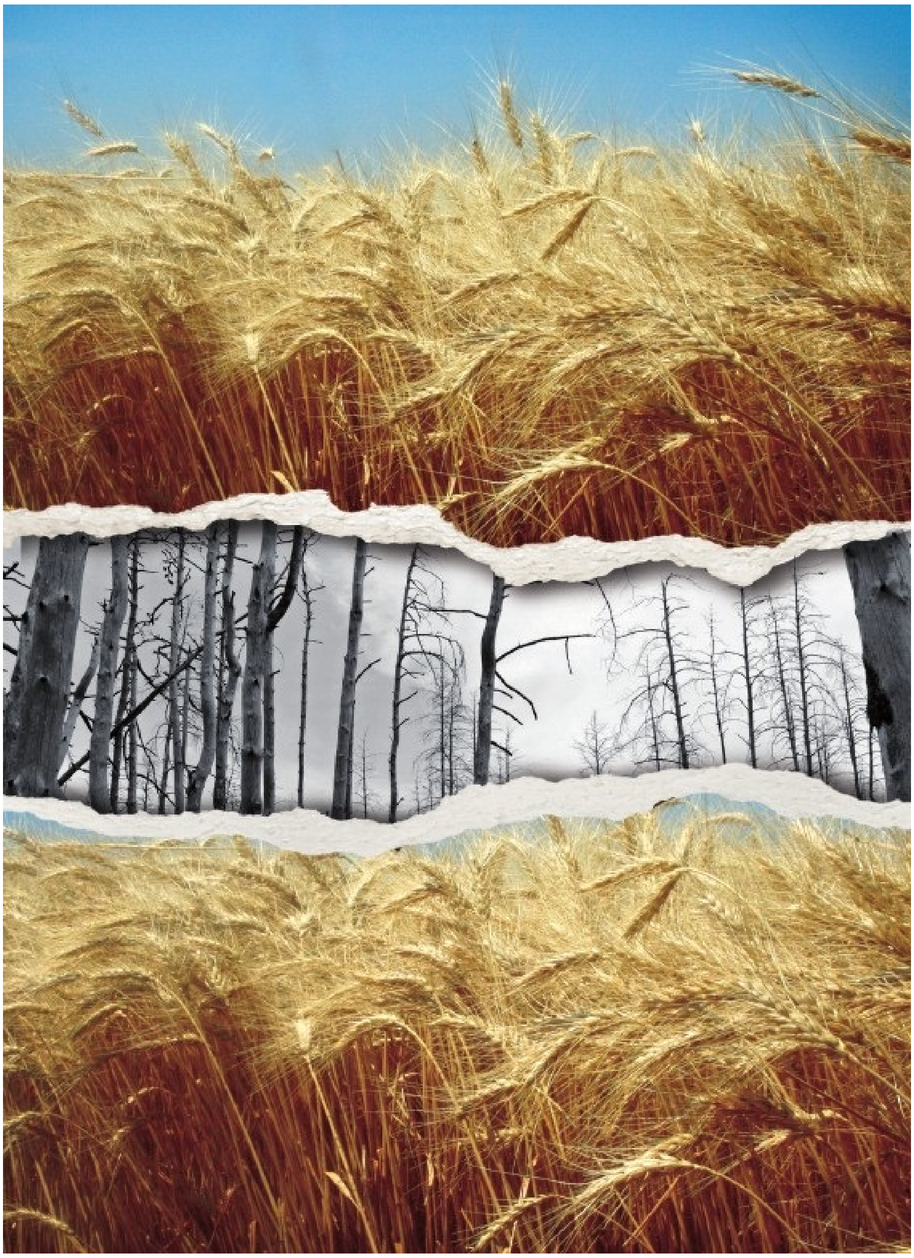
فصل چهارم: دنیا و آخرت باهم

اشاره

تصویر

تصویر

ص:۳۴

دین اسلام تلاش برای زندگی خوب و رفاه نسبی و بی نیازی از دیگران را تشویق کرده است. خداوند نعمت های دنیا را برای بندگان مؤمن و خوب آفریده است. چرا باید فاسقان و گنهکاران از نعمت ها و مواهب زندگی لذت ببرند؛ ولی اهل تقوا محروم باشند؟

پنجره

نکتهٔ مهم، حرکت روی خط ایمان و تقواست. به دست آوردن روزی حلال و مصرف آن در راه درست و خداپسند، هرگز دنیاپرستی به شمار نمی آید. ثروت و تلاش اقتصادی وقتی ناپسند است که از راه غیرحلال به دست آید و در راه غیرمجاز هزینه شود. ازاین رو تأمین دنیا و رفاه و ثروت وقتی به آخرت ما ضرر نزند و گناه نباشد، هیچ اشکالی ندارد.

همچنان که پیش تر اشاره شد، دعای مؤمن و خواسته اش از درگاه خدا، باید حسنهٔ دنیا و آخرت و طلب روزی حلال باشد. گاهی دنبال دنیا رفتن، به آخرت ما ضرر می رساند. چنین دنیایی ناپسند است. گاهی تلاش مادی و اقتصادی ما را به انجام کارهای نیک، خدمت، احسان به بندگان

خدا و دست گیری از محرومان کمک می کند. چنین فعالیتی ارزشمند است. پس می توان دنیا و آخرت را باهم داشت و

این درصورتی است که پای خود را از دایرهٔ حلال بیرون نگذاریم و به وسوسهٔ درآمدهای گناه دچار نشویم؛ چون که دنیا فریبنده است و شیطان فریب کار.

امام علی می فرماید: «اگر دین خود را تابع دنیایت قرار دهی، هم دینت را تباه ساخته ای و هم دنیایت را و در آخرت از زیان کارانی. اگر دنیای خود را تابع دینت قرار دهی، هم به دنیایت می رسی، هم دینت را حفظ کرده ای و هم در آخرت از رستگاران خواهی بود.»(۱) و این یعنی جمع دنیا و آخرت.

پنجره

بهره وری از دنیا اشکال ندارد. آنچه بد است، فریب دنیا را خوردن و دل باختهٔ دنیا شدن است که آدمی را به گناه و فساد می کشاند. چه بسا کسانی که دنیای خود را آباد می کنند؛ ولی آخرتشان خراب است. خانهٔ آخرت را باید در همین دنیا ساخت و دنیا را وسیلهٔ آبادی آخرت قرار داد. اگر در آیات و روایات از دنیا نکوهش شده است، چون دنیا فریب دهنده و بازدارندهٔ از آخرت و بهشت است.

۱- . غرر الحکم، حدیث ۳۷۵۰.

امیرمؤمنان در مثالی زیبا می فرماید:

کسی که فریب دنیا را می خورد، همچون گروهی است که در منزلگاهی سرسبز و خرم باشند و بخواهند [با مرگ] به سرزمینی خشک بروند که آب و آبادانی ندارد. برای چنین کسانی، جداشدن از این خانه و سرزمین و کوچ کردن به جای خشک و ویران بسیار دردناک است. در مقابل، آنان که دنیا را خوب شناخته باشند و به آن دل نبندند، مثل گروه مسافری می مانند که از ویرانه به آبادی و از جای خشک و بی آب، به سرزمینی خرم و سرسبز می روند. ازاین رو سختی های راه و کوچ برایشان خوشایند است و بسیار دوست دارند که هرچه زودتر، از این سرا به آن سرا نقل مکان کنند.(۱)

این مثال برای آن است که دنیا را هدف و قرارگاه اصلی ندانیم و اگر در دنیا دنبال مال، امکانات، روزی و تأمین زندگی می رویم، برای رسیدن به سعادت برتر و ابدی در آخرت باشد. بارها شنیده ایم که دنیا مزرعهٔ آخرت است. امیرمؤمنان می فرماید:

بِالدُّنْیا تُحْرَزُ الْآخِرَه.(۲)

آخرت به وسیلهٔ دنیا به دست می آید.

نیز از سخنان آن حضرت است:

ص:۳۷

۱- . «مَثَلُ مَنِ اغْتَرَّ بِهَا کَمَثَلِ قَوْمٍ کَانُوا بِمَنْزِلٍ خِصْب...» (نهج البلاغه، نامهٔ ۳۱).
۲- . نهج البلاغه، خطبهٔ ۱۵۶.

نِعْمَ الْعَوْنُ الدُّنْیَا عَلَی الْآخِرَهِ.(۱)

دنیا چه یاور و کمک خوبی برای آخرت است.

روزی پیامبر بزرگوار ما فرمود: «آیا به شما خبر دهم که بدبخت ترین افراد چه کسی است؟» گفتند: «آری ای رسول خدا.» حضرت فرمود: «کسی که فقر دنیا و عذاب آخرت برای او جمع شود.»(۲) یعنی هر دو را داشته باشد. کسی که ازنظر مالی فقیر است، دست کم باید بکوشد با تقوا و پاک دستی و خداترسی آخرت خوبی داشته باشد؛ وگرنه اگر انسان هم در دنیا فقیر و بدبخت باشد و هم به سبب بی مبالاتی و بی تقوایی در آخرت گرفتار عذاب خدا شود، این بدترین شقاوت است و چنین کسانی بازندهٔ دنیا و آخرت هستند: «خَسِرَ الدنیا و الآخره».

باید برای طلب روزی از راه حلال کوشید؛ بر خدا توکل کرد و از او وسعت رزق طلبید و در پی این دعا، دنبال کسب وکار رفت و روزی حلال و اندک را بر درآمد حرام و فراوان ترجیح داد و به روزی الهی قانع بود تا خدا هم برکت دهد.

ص:۳۸

۱- . بحار الانوار، ج ۷۰، ص۱۲۷.

۲- . بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۰.

خلاصه

تلاش برای کسب حلال، دنیاطلبی نیست. کسـی که بکوشد به رزق حلال دست باید و رفاه همراه با دین داری داشته باشد، به خیر دنیا و آخرت می رسد. دنیا را باید وسیلهٔ آبادساختن خانهٔ آخرت قرار داد.

ص:۳۹

تصویر

ص:۴۰

فصل پنجم: افزایش روزی

اشاره

تصویر

ص:۴۱

تصویر

هرچند خداوند روزی انسان ها را مقدر کرده است، برخی عوامل سبب کاهش روزی است و بعضی عوامل رزق را می افزاید. درادامه به این عوامل اشاره می کنیم:

۱. خواستن از خدا

پنجره

وقتی روزی بندگان به دست خداوند است، در کنار تلاش، باید دست نیاز و چشم امید ما به درگاه او باشد و برای وسعت رزق خویش دعا کنیم. در آیات قرآن، مسافرت و تلاش برای کسب روزی را همراه با طلب فضل خدا مطرح کرده است.(۱) این بدان معناست که رزاق ما خداوند است و تلاش ما وسیله است: از تو حرکت، از خدا برکت.

امام باقر می فرماید:

رزق ها تقسیم شده است. خداوند را فضل و احسانی است که آن را صبح ها میان طلوع فجر تا طلوع خورشید تقسیم می کند؛ پس

۱- . از جمله در این آیات: اسراء، ۱۲؛ مزمل، ۲۰؛ نساء، ۳۲.

از خدا بخواهید و پس از طلوع فجر، خدا را یاد کنید که در روزی شما مؤثر است.(۱)

در دعاهایی که از ائمه نقل شده است، یکی از خواسته ها، وسعت رزق و روزی حلال و پربرکت است. این می رساند که دعا در وسعت روزی تأثیر دارد. اینکه در آیات قرآن آمده است:)یَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ یَشاء((۲) شاهد بر این است که روزی بخش و افزایش دهندهٔ رزق، اوست؛ پس باید از او خواست؛ چون که گنجینه های عالم هستی به دست اوست و چیزی از آن کاسته نمی شود و دریای کرم او بی کرانه است.

۲. سحرخیزی

در روایات بسیاری آمده است که سحرخیزی و صبح زود برخاستن و دنبال کسب وکار رفتن، مایهٔ وسعت رزق است. تعبیر «بُکور» در روایات به این معناست. پیامبر خدا می فرماید:

الْبُکُورُ مُبَارَکٌ یَزِیدُ فِی جَمِیعِ النِّعَمِ خُصُوصاً فِی الرِّزْق.(۳)

صبح خیزی مایهٔ برکت است و همهٔ نعمت ها را می افزاید؛ به خصوص روزی را.

در حدیث دیگری می فرماید: «برای طلب روزی و حاجت های دیگر، صبح خیز باشید و اول روز در پی آن بروید؛ چراکه حرکت و تلاش اول

۱- . بحار الانوار، ج۸۲، ص۳۲۳.

۲- . سبأ، ۳۶.

۳- . آداب المتعلمین، ص۱۴۴.

روز مایهٔ برکت و پیروزی است.»(۱)

۳. نیکی و دست ودل بازی

خداوند اگر احسان و سخاوت و دست ودل بازی را در بندگانش ببیند، جبران می کند و رزق بیشتری می دهد. امام صادق می فرماید:

إِنَ الْبِرَّ یَزِیدُ فِی الرِّزْق.(۲)

نیکی روزی را می افزاید.

در حدیث دیگری فرموده است: «هرکس به خانواده اش خوب برسد و نیکی کند، رزقش افزایش می یابد.»(۳) در سخن دیگری از امام علی آمده است:

اسْتَنْزِلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَه.(۴)

رزق را با صدقه دادن فرود آورید.

از مجموع این گونه احادیث برمی آید که احسان، صدقه، خرج کردن در راه خدا، دستِ دهنده و سخاوتمند داشتن و پرداختن زکات موجب افزایش روزی می شود. خداوند هم از این گونه اعمال، خرسند و راضی می شود و جبران می کند.

۱- . خیر و برکت از نگاه قرآن، ص ۵۲۰.

۲- . بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۸۱.

۳- . بحار الانوار، ج۶۸، ص ۳۹۶.

۴- . نهج البلاغه، حکمت۱۳۷.

۴. خوش اخلاقی

حسن خلق و رفتار خوب با خانواده و دوستان و همنوعان آثار فراوانی دارد. یکی از آثار آن افزایش روزی است. امام علی می فرماید:

حُسْنُ الْخُلُقِ یَزِیدُ فِی الرِّزْق.(۱)

اخلاق خوب روزی را می افزاید.

در حدیث دیگری از آن حضرت آمده است:

فِی سَعَهِ الْأَخْلَاقِ کُنُوزُ الْأَرْزَاق.(۲)

گنجینه های روزی در اخلاق خوب است.

وسعت اخلاق که در حدیث آمده است، افزایش دهندهٔ روزی به شمار رفته است. وسعت اخلاق همان ساده گیری و سخت گیری نکردن است. همچنان که در حدیث دیگری از آن حضرت نقل شده است، سخت گیری و فشار، اخلاق را خراب می کند و آسان گیری، رزق ها را فراوان و سرشار می سازد.(۳)

۵. باوضوبودن

مداومت بر طهارت و همیشه باوضوبودن از عوامل دیگر وسعت رزق است. شخصی به رسول خدا گفت: «دوست دارم روزی ام زیاد شود.»

۱- . بحار الانوار، ج۶۸، ص۳۹۶.

۲- . بحار الانوار، ج۷۴، ص۲۸۷.

۳- . غرر الحکم، حدیث۸۰۲.

حضرت فرمود:

دُم عَلَی الطهارَهِ یُوَسّع عَلَیکَ فِی الرِّزقِ.(۱)

همیشه باوضو باش تا روزی تو وسعت یابد و زیاد شود.

۶. امانت داری

از قدیم گفته اند آدم درستکار و خوش معامله شریک مال مردم است. کاسبی که امین باشد، مشتری بیشتری خواهد داشت. ازاین رو در کلام حضرت علی آمده است:

اسْتِعْمَالُ الْأَمَانَهِ یَزِیدُ فِی الرِّزْق.(۲)

به کارگیری امانت روزی را می افزاید.

۷. دعا برای دیگران

غیر از خواستن از خدا که پیش تر گذشت، دعا برای برادران مؤمن، پشت سرشان و در غیابشان، از عوامل فزونی روزی است. از امام محمدباقر نقل شده است که به یکی از اصحابش به نام حمران بن اعین چنین سفارش فرمود:

عَلَیْکَ بِالدُّعَاءِ لِإِخْوَانِکَ بِظَهْرِ الْغَیْبِ فَإِنَّهُ یَهِیلُ الرِّزْق.(۳)

پشت سر برادران ایمانی ات برایشان دعا کن؛ چراکه این کار روزی

۱- . میزان الحکمه، حدیث۷۱۹۴.

۲- . بحار الانوار، ج۷۱، ص۱۷۲.

۳- . بحار الانوار، ج۷۳، ص ۶۰.

را سرشار می سازد.

عوامل دیگری همچون نیت خوب، پرداخت زکات، مواسات و ایثار به برادران دینی، اطعام دیگران و... نیز بیان شـده است که سبب افزونی روزی می شود.

پنجره

ناگفته نمانـد که این عوامل به خواست خدا می تواند زمینه ساز توسـعهٔ رزق بندگان ازسوی خداوند رزاق باشد. ممکن اسـت کسـی خوش اخلاـق باشـد و احسـان و دعـا کنـد یا دائم الوضو و نیکوکار و اهل صـدقه باشـد؛ ولی در زنـدگی دچار تنگنای معیشتی باشد و روزی اش افزایش نیابد. مصلحت خدا را هم نباید از یاد ببریم.

ممکن است خداونـد صـلاح بنـده ای را در آن ببینـد که وسـعت رزق داشـته باشد یا برخی گناهان و رفتارهای نامناسب او در زنـدگی سـبب شود که خداونـد روزی اش را نیفزایـد. بعضـی از گناهـان رزق را کم می کنـد. از ما تلاش و دعا، از خـدا هم خیروبرکت، إن شاءالله.

ص:۴۸

خلاصه

برخی از عوامل مانند دعا، سحرخیزی، احسان و نیکی، خوش اخلاقی، پیوسته باوضو و طهارت بودن، امانت داری و درستکاری، دعا برای دیگران، پرداخت زکات و صدقه موجب افزایش رزق و روزی انسان می شود.

ص:۴۹

تصویر

ص:۵۰

فصل ششم: حلال خوارِ برنده و حرام خوارِ بازنده

اشاره

تصویر

تصویر

ص:۵۲

دنیای ما طبق آنچه خدا و دین فرموده است و براساس آنچه از تجربه برمی آید، دنیای تأثیرگذاری اعمال و صفات و جهان عمل و عکس العمل است. کار نیک برای ما فرجام شایسته ای را رقم می زند و کار بد در زندگی ما تأثیر سوء دارد: «گندم از گندم بروید جو ز جو.» هرچه بکاری، همان را درو می کنی. درزمینهٔ کسب وکار حلال، درآمدهای مشروع، حرام خواری، لقمهٔ حرام خوردن و خوراندن هم همین رابطه وجود دارد. تأثیر آن هم در دنیا دربارهٔ خود ما و نسل و فرزندان ما روشن است و هم در آخرت زمینه سازِ سعادت، شقاوت، بهشت و جهنم برای ماست.

پنجره

ازاین رو مؤمنان مواظب اند که کسب وکارشان حلال باشد؛ لقمهٔ پاک و حلال بخورند و به خانواده و فرزندانشان بخورانند و از ورود مال حرام به زندگی خویش پرهیز کنند؛ سر سفرهٔ حرام ننشینند و از درآمدهای نامشروع استفاده نکنند. ایشان مراقب اند اگر خمس و زکات بدهکارند، بپردازند و زندگی خود را از مال خمس نداده و آلوده به حرام و مشتبه نچرخانند؛ چراکه همهٔ این ها در روح، فکر، شخصیت، عاقبت به خیری، رستگاری یا شقاوت انسان و نسلشان مؤثر است.

ص:۵۳

به همین دلیل، زنان باردار مؤمن از دست هرکسی غذا نمی گیرند و سر هر سفره ای نمی نشینند؛ چون در آیندهٔ فرزندی که در شکم دارند اثر می گذارد.

امام حسین در روز عاشورا، هرچه آن قوم ستمکار را نصیحت کرد تا دست به خون فرزند پیامبر نیالایند و او را بی گناه نکشند و به وجدان های خویش برگردند و از یاری دشمن ظالم دست بکشند، اثری نداشت. سپاه دشمن حتی حاضر نبودند به سخنان آن حضرت گوش دهند، تا چه رسد به اینکه موعظهٔ امام را بپذیرند و در قتل وی شرکت نکنند. ازاین رو سیدالشهدا خطاب به آنان فرمود:

قَدْ مُلِئَتْ بُطُونُكُمْ مِنَ الْحَرَام.(۱)

شکم هایتان از حرام پر شده است.

آری، لقمهٔ حرام و دریافت پول و عطاهای نامشروع، انسان را به جنگ با امام معصوم می کشاند و به طغیان وا می دارد. در اینجا بعضی احادیثی را می آوریم که به تأثیر لقمهٔ حلال و حرام اشاره کرده است:

۱. پیامبر خدا می فرماید:

مَنْ أَكَلَ الْحَلَالَ أَرْبَعِينَ يَوْماً نَوَّرَ اللَّهُ قَلْبَه.(۲)

هرکس چهل روز غذای حلال بخورد، خداوند دلش را نورانی می کند.

۱- . لهوف، ص۱۵۷؛ بحار الانوار، ج۴۵، ص۸.

۲- . بحار الانوار، ج۱۰۰، ص۱۶.

۲. رسول خدا می فرماید:

مَنْ أَكَلَ لُقْمَهَ حَرَامٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةُ أَرْبَعِينَ لَيْلَه.(۱)

هرکس لقمهٔ حرام بخورد، تا چهل شب هیچ نمازی از او پذیرفته نمی شود.

۳. پیامبر می فرماید:

لا يدخل الجنّه جسد غُذّی بحرام.(۲)

جسد و بدنی که از حرام تغذیه شده است، وارد بهشت نمی شود.

۴. امام باقر می فرماید:

إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا أَصَابَ مَالًا مِنْ حَرَامٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ حَجٌّ وَ لَا عُمْرَةٌ وَ لَا صِلَهُ رَحِمٍ حَتَّى أَنَّهُ يَفْسُدُ فِيهِ الْفَرْج.(۳)

هرگاه کسی از راه حرام مالی به دست آورد، حج و عمره و صلهٔ رحم از او قبول نمی شود؛ حتی آنکه دچار فساد جنسی هم می شود.

۵. رسول خدا می فرماید:

تَرْكُ لُقْمَهِ حَرَامٍ أَحَبُّ إِلَى اللّٰهِ تَعَالَى مِنْ صَلَاهِ أَلْفَىْ رَكْعَهٍ تَطَوُّعاً.(۴)

۱- . میزان الحکمه، حدیث ۳۶۶۰.

۲- . جامع الاحادیث، ص۲۸۹.

۳- . میزان الحکمه، حدیث۳۶۶۶.

۴- . میزان الحکمه، حدیث ۳۶۷۰.

ترک یک لقمهٔ حرام نزد خدا محبوب تر از دوهزار رکعت نماز مستحب است.

۶. حضرت علی خرمای دقل (نامرغوب) خورد و روی آن آب نوشید و آنگاه بر شکم خود زد و فرمود:

مَنْ أَدْخَلَ بَطْنَهُ النَّارَ فَأَبْعَدَهُ اللَّه.(۱)

هرکس با حرام خواری، آتش وارد شکم خود کند، از رحمت خدا دور باد.

وقتی می توان با غذای ساده و حلال سیر شد، چرا انسان با لذت حرام خواری خود را اهل جهنم کند؟

۷. پیامبر خدا می فرماید:

مَنِ اكْتَسَبَ مَالًا مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ.(۲)

هرکس از راه غیرحلال مالی به دست آورد، ره توشهٔ او به سوی آتش دوزخ خواهد بود.

۸. آن حضرت می فرماید: «هرکس غذای حلال بخورد، بر سر او فرشته ای می ایستد و برای او استغفار می کند تا آنکه از خوردن فراغت یابد.»(۳)

۱- . تنبیه الخواطر، ج۲، ص۴۶؛ میزان الحکمه، حدیث ۳۶۷۱.
۲- . بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۰.
۳- . بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۱.

۹. نیز از آن حضرت روایت است که فرمود: «هرکس بر مال حرامی تسلط یابد، ولی از ترس خدای متعال آن را واگذار کند و استفاده نکند، در محبت و رحمت الهی وارد می شود و دستور می دهند که وارد بهشت شود.»(۱)

۱۰. در حدیث معراج آمده است که پیامبر اکرم فرمود:

در شب معراج بر گروهی گذر کردم که جلوی آن ها طبق ها و سفره هایی پر از گوشت پاکیزه و گوشت کثیف نهاده شده بود. آنان از گوشت های خبیث و ناپاک می خوردند؛ ولی از گوشت های تمیز و پاک استفاده نمی کردند. پرسیدم: «ای جبرئیل، اینان چه کسانی هستند؟» گفت: «اینان کسانی اند که در دنیا حلال را رها کرده اند و حرام می خوردند.»(۲)

۱۱. رسول خدا می فرماید:

مَنْ کَسَبَ مَالًا مِنْ غَیْرِ حِلِّهِ أَفْقَرَهُ اللَّه.(۳)

هرکس از راه غیرحلال مال به دست آورد، خداوند او را فقیر می سازد.

از مجموع این احادیث استفاده می شود که اکتفاکردن به رزق حلال و کوشش

برای تأمین زندگی از راه مشروع و صحیح، سعادت آور است. در

۱- . بحار الانوار، ج۱۰۰، ص۱۷.
۲- . بحار الانوار، ج۷۲، ص۱۷۲.
۳- . شیخ طوسی، امالی، ص۱۸۲.

مقابل، به درآمدهای نامشروع و کسب روزی از راه حرام و رفتن سراغ شغل های حرام و ثروت های حرام سعادت را از انسان، خانواده و فرزندان او می گیرد و انسان در آخرت هم دچار عذاب الهی می شود.

خلاصه

با وجود راه های درآمد حلال، نباید سراغ مال حرام، شغل حرام، رزق شبهه ناک و ثروت های نامشروع برویم؛ زیرا مؤاخذهٔ الهی را در پی دارد و در نسل ما هم تأثیر سوء می گذارد.

ص:۵۸

سخن آخر

مال و ثروت یکی از عرصه های امتحان الهی است. بعضی ها در آزمون الهی روسفید و موفق می شوند، بعضی هم شکست می خورند. افراد مؤمن و خداترس نباید دچار وسوسه های شیطانی شوند. مال فراوان و درآمدهای کلان و نامشروع جاذبه دارد و خیلی ها برای ثروتمندشدن یا تهیهٔ زندگی تجملاتی و مرفه برای خود و لذت بردن از زندگی سراغ مال حرام می روند؛ ولی روز حساب و قیامت هم در پیش است و در چنان مال و ثروتی برکت نیست.

کسانی که خمس و زکات نمی دهند، زندگی خود را به حرام آمیخته می کنند. کسانی که حقوق حرام دریافت می کنند، به سعادت خود و فرزندان خویش چوب حراج می زنند. آنان که برای به دست آوردن پول و ثروت در قید و بند حلال و حرام نیستند و از هر راه که شد، می خواهند پول دار شوند، چگونه مدعی مسلمانی اند؟ مسلمانی تنها به نماز و روزه نیست؛ رعایت حکم خدا و رضای پروردگار هم جزء مسلمانی است.

گاهی فرزندان بعضی از مردم، فاسد و گناهکار و بی دین می شوند.

ص:۵۹

پـدر و مادر علت را نمی داننـد و می پرسـند: «ما که اهل نماز و روزه و مسـجد و عزاداری هستیم. چرا فرزندانمان چنین خراب شدند؟» آنان غافل اند از اینکه لقمهٔ حرام و درآمدهای نامشروع چنین آثاری را در پی دارد.

پنجره

از رفتگر شـهرداری یا راننـدهٔ تاکسـی باید درس آموخت که کیف پر از پول پیدا می کند و آن را به صاحبش برمی گرداند و برای خود برنمی دارد؛ چون بالاـخره از آن دیگری است و حق برداشـتن برای خود را نـدارد. ترس از خـدا و قیامت سـبب می شود که دست، نگاه، کار و درآمد انسان حلال و مجاز باشد و انسان سراغ حرام نرود.

نبایـد چشم وهم چشـمی با دیگران در تهیهٔ زندگی لوکس و تجملاتی، انسان را به بی راههٔ گناه بکشاند. نباید با جعل، دروغ، سند سازی، فاکتورهای تقلبی و به هم بافتن راست و دروغ، به آلاف و الوف رسید؛ ثروتی انباشت و دنبال هوس رانی بود.

کسـی که به روزی حلال و اندک قناعت کند، خداوند به زندگی اش برکت می دهد. کسـی که دنبال حرام برود و لقمه های حرام و ثروت های بادآورده و نامشروع او را مست و مغرور کند، باید روزی، یا در دنیا یا

در آخرت، تاوان پس دهد؛ چوب خدا صدا ندارد. کاسب و تاجر حبیب خداست؛ به شرط اینکه کسب و تجارتش حلال و دور از ظلم، اجحاف، احتکار، گران فروشی و تقلب باشد؛ گرفتار ربا نشود؛ سر مشتری کلاه نگذارد و پاک دست باشد. کوشش برای تأمین معاش عبادت است و پاداش جهاد دارد؛ اما به شرط آنکه حلال و خداپسند و مشروع باشد. امید است خداوند توفیق دهد در زندگی از مرز حلال عبور نکرده و خط قرمزهای شرع مقدس را رعایت کنیم و نشان دهیم که بندهٔ خدا هستیم، نه بردهٔ هوس.

خدایا رزق و روزی ما را از راه حلال افزایش بده.

خدایا زندگی های ما را از مال حرام و لقمهٔ حرام پاک کن.

خدایا به ما وسعت رزق و سعادت دنیا و آخرت در سایهٔ دین داری و تقوا عنایت فرما.

آمین یا رب العالمین.

ص:۶۱

بیشتر بخوانیم:

۱. حسین انصاریان، حلال و حرام مالی، قم: عرفان.

۲. محمد وحیدی، درآمدهای حلال و حرام، قم: سنابل.

۳. محمدعلی قاسمی، روزی حلال، قم: نورالزهرا.

۴. اسماعیل محمدی، فقه و زندگی؛ احکام معاملات ملکی، قم: نورالسجاد.

۵. محمود شریفی، چهل حدیث حلال و حرام، قم: نشر معروف.

۶. علی اکبر صمدی، آثار گناه در زندگی، قم: مسجد مقدس جمکران.

ص:۶۲

تصویر

لوح فشرده کتابچه‌های رهنما (نسخهٔ ۲)
مرکز پخش : مشهد مقدس،حرم مطهر، نبش باب الجواد علیه السلام، فروشگاه عرضهٔ محصولات رضوی
تلفن : ۰۵۱۱-۲۲۸۵۲۰۴

تصویر

مجموعهٔ یک صد جلدی کتابچه های رهنما
رهنما
مرکز پخش : مشهد مقدس،حرم مطهر، نبش باب الجواد(ع)، فروشگاه عرضهٔ محصولات رضوی
تلفن : ۰۵۱۱-۲۲۸۵۲۰۴

ص:۶۴

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹